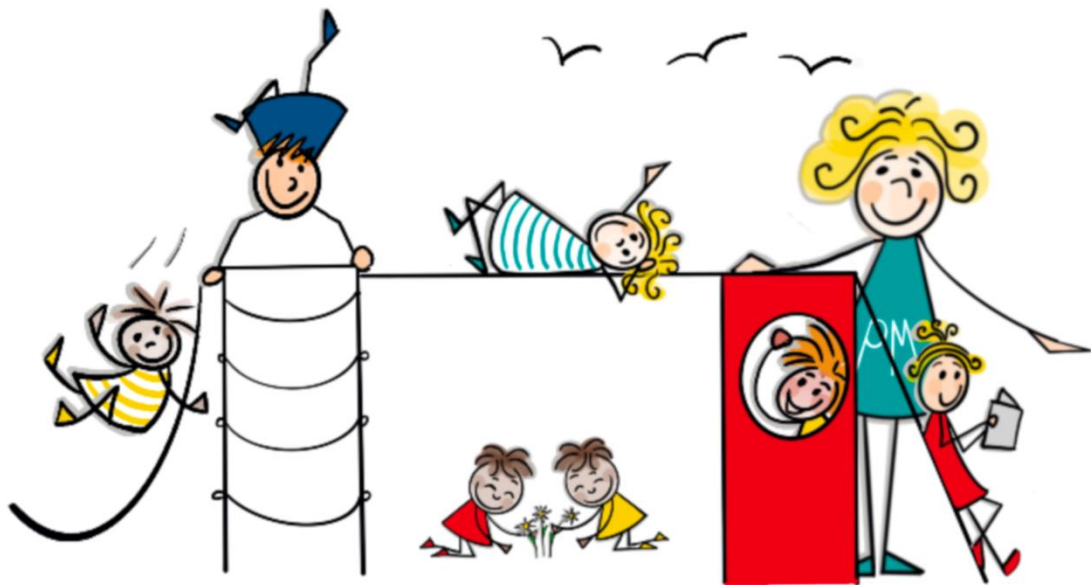

Pedagogisch beleid

Inhoud

1. Inleiding: verantwoorde kinderopvang met hart en hoofd	2
1.1 De MIK&PIW Groep.....	2
1.2 Kinderopvang MIK & Spelenderwijs.....	2
1.3 Leeswijzer	2
1.4 In- en externe communicatie	3
1.5 Kwaliteitscyclus	3
2. Onze pedagogische basisdoelen (Riksen – Walraeven).....	3
3. De pedagogisch medewerker maakt het verschil.....	5
4. Aandacht voor de vertrouwensrelatie	6
5. Kinderen worden door ons gezien.....	6
5.1 Volgen, signaleren en stimuleren.....	6
5.2 Registreren	7
5.3 Extra aandacht bij zorgen	7
5.4 Specifieke werkwijzen	7
5.5 Kinderparticipatie.....	8
6. De ruimte als derde pedagoog.....	10
7. Veiligheid waarborgen door regels	11
7.1 Groepsgrootte en BKR/ stamgroepen.....	11
7.2 Extra opvang in een andere dan de vaste stamgroep.....	12
8. Samen werken en samenwerken	13
8.1 Opvoeders	13
8.2 IKC-vorming	13
8.3 Gemeenten.....	13
8.4 GGD.....	13
8.5 Samen sterker in de kern	14
8.6 De Medewerkers	14
8.6.1. Pedagogisch medewerkers	14
8.6.2 Locatiemanager kinderopvang	14
8.6.3 Pedagogisch beleidsmedewerker/ coach	14
8.6.4 Stagiaires.....	15
8.6.5 Vrijwilligers	15

1. Inleiding: verantwoorde kinderopvang met hart en hoofd

“Opvoeding is een kwestie van liefde, geduld en wijsheid. En de laatste twee groeien waar de eerste heerst” (Jan Ligthart).

1.1 De MIK&PIW Groep

De MIK&PIW Groep heeft als doel de dienstverlening en de samenwerking tussen kinderopvang en sociaal werk op innovatieve wijze te versterken en te vernieuwen. Onder de organisatie vallen behalve de kinderopvangorganisaties Spelenderwijs en MIK Kinderopvang ook welzijnsorganisatie Partners in Welzijn en Ecsplora, die zich richten op een gezonde, actieve leefstijl voor jong en oud. Daarnaast maken het Centrum voor Jeugd en Gezin Westelijke Mijnstreek en het Knooppunt Informele Zorg deel uit van de groep.

1.2 Kinderopvang MIK & Spelenderwijs

MIK Kinderopvang en Spelenderwijs bieden verantwoorde opvang voor kinderen van 0 tot 13 jaar in onze kinderdagverblijven (KDV), peuteropvang (PO) en buitenschoolse opvang (BSO). Wij bieden kinderen een veilige en vertrouwde omgeving, waarin zij zichzelf kunnen zijn en tegelijkertijd worden gestimuleerd en gemotiveerd om te ontdekken, te spelen en te leren. Persoonlijke aandacht voor elk kind vinden wij belangrijk, net zoals samen met andere kinderen spelen en plezier maken.

1.3 Leeswijzer

Het volledige pedagogisch beleid (PB) bestaat uit de hierna beschreven 4 delen:

Deel 1 PB: Algemeen pedagogisch beleid

In dit algemeen pedagogisch beleid beschrijven we de wijze waarop wij invulling geven aan de wettelijke pedagogische kaders voor de kinderopvang en is onze pedagogische visie opgenomen.

Deel 2 PB: Pedagogische werkplannen

Kinderopvang is maatwerk leveren. Elke locatie beschikt over een eigen pedagogisch werkplan waarin de concrete uitwerking is beschreven van de dagelijkse praktijk en het pedagogisch handelen. Erin is onder andere vastgelegd hoe de medewerkers inspelen op de behoefte van elk kind, hoe ze invulling geven aan de pedagogische basisdoelen, welke activiteiten ze aanbieden, hoe de groepsamenstelling is en hoe de contacten met opvoeders verlopen.

Deel 3 PB: Werkinstructies en formulieren

De werkinstructies zijn beknopte stappenplannen die de nodige richtlijnen bieden voor de uitvoering in de praktijk en zijn te vinden in het Kwaliteitshandboek.

Deel 4 PB: Aanvullende beleidsstukken

De aanvullende beleidsstukken van het pedagogisch beleid zoals o.a. het VVE – beleid, beleid Babyspecialisme en Gezonde Kinderopvang zijn eveneens te vinden in het Kwaliteitshandboek.

De 4 delen samen vormen het complete pedagogisch beleid en is voor onze pedagogisch medewerkers een leidraad bij het pedagogisch handelen. Voor opvoeders geeft dit plan duidelijkheid over wat zij mogen verwachten van onze pedagogische aanpak. Hoe we dagelijks werken vanuit ons hoofd en hart beschrijven we in dit pedagogisch beleidsplan. Wij bieden kinderen een veilige vertrouwde omgeving, waarin zij zichzelf kunnen zijn en tegelijkertijd worden geprikkeld en gestimuleerd om te ontdekken, te spelen en te leren. Ter inspiratie en als naslagwerk staan er ook

documenten met betrekking tot ontwikkeling en uitvoering onder externe documenten in het Kwaliteitshandboek.

1.4 In- en externe communicatie

Iedere nieuwe medewerker in de kinderopvang bij MIK-Spelenderwijs wordt geïnformeerd over het pedagogisch beleid van de organisatie. We verwachten dat zij zichzelf de inhoud eigen maken en tevens op de hoogte zijn van het werkplan pedagogisch beleid van de locatie. Zij kunnen hiervoor terecht bij de locatiemanager of kwaliteitspromotor van de locatie.

Nieuwe opvoeders worden tijdens het intakegesprek geïnformeerd over het pedagogisch beleid. Het algemene beleid kunnen zij raadplegen op de website, het werkplan pedagogisch beleid ligt ter inzage op de locatie.

De jaarlijkse kwaliteitscyclus is verdeeld over vijf themaperioden. Tijdens iedere themaperiode ontvangen medewerkers via e-mail en opvoeders via het Ouderportaal een nieuwsbrief met informatie en tips en tricks vanuit de afdeling Pedagogiek.

1.5 Kwaliteitscyclus

Minimaal 1 keer per jaar wordt het pedagogisch beleid in zijn geheel geëvalueerd en eventueel bijgesteld. Dit gebeurt volgens een vaste jaarplanning. In de maanden november – december wordt het beleid besproken met de teams. Vragen die hierbij aan de orde komen zijn: werken we volgens ons pedagogisch beleidsplan, wat werkt wel en wat niet, voldoen we nog aan de actuele wet- en regelgeving? Bijvoorbeeld het VVE-beleid wordt onder de loep genomen en het bijbehorende VVE-scholingsplan wordt geactualiseerd.

In de maanden januari en februari staat het (gewijzigde) beleid ter bespreking (en advies) op de agenda van de oudercommissie.

NB. In dit pedagogisch beleidsplan schrijven we ‘hij’ als het gaat om een kind en ‘zij’ als het gaat om een pedagogisch medewerker. Ouders of verzorgers noemen we ‘opvoeders’.

2. Onze pedagogische basisdoelen (Riksen – Walraeven)

De pedagogisch medewerker heeft 5 pedagogische middelen ter beschikking om aan de doelen te werken: de groep en het groepsproces, de binnen-en buitenruimte, de materialen, de activiteiten en de interactie tussen kind en medewerker. De interactie tussen kind en medewerker kunnen we concretiseren aan de hand van de 6 interactievaardigheden uit het NCKO. Deze zijn de volgende: sensitieve responsiviteit, respect voor de autonomie, structureren en grenzen stellen, praten en uitleggen, ontwikkelingsstimulering en begeleiden van interacties. In dit hoofdstuk beschrijven we onze pedagogische visie op de doelen en hoe wij invulling geven aan de doelen. Elke locatie geeft een eigen concrete invulling aan de doelen, die beschreven worden in het pedagogisch werkplan.

1. Het bieden van emotionele veiligheid

Elk kind voelt zich bij ons thuis en op zijn gemak. Pas wanneer een kind zich prettig voelt kan het opgaan in het moment en de activiteit. Met andere woorden wanneer een kind zich goed voelt, is betrokkenheid pas mogelijk. Welbevinden en betrokkenheid zijn samen de voorwaarden om te kunnen ontwikkelen en leren.

We zorgen ervoor dat we elk kind *echt* zien. Pedagogisch medewerkers hebben een sensitieve en responsieve houding en gedrag. Door met oprechte aandacht en nieuwsgierigheid de initiatieven van

het kind te ontvangen, te bevestigen en te beantwoorden. Gezien en gewaardeerd worden zorgt voor een veilig gevoel en voor (zelf)vertrouwen. Rust, regelmaat en voorspelbaarheid is belangrijk voor het gevoel van veiligheid. Door te zorgen voor zoveel als mogelijk vaste vertrouwde gezichten, groep, kinderen, omgeving en dagritme is dit gewaarborgd.

2. Het bevorderen van de persoonlijke competentie

Een kind is van nature nieuwsgierig en ondernemend. Belangeloos gaat hij op ontdekking vanuit zijn natuurlijke exploratiedrang. Hij is actief door zijn natuurlijke emancipatiedrang: hij wil zelf iemand zijn en wil zelf actief deelnemen aan zijn eigen ontwikkelproces. Dit doet hij door te spelen. Spelen is wat kinderen doen vanuit een intrinsieke motivatie en leren vloeit daar als vanzelf uit voort.

Wij faciliteren kinderen zo dat elk kind zijn eigen ontdekkingsreis kan maken. Hij kan zichzelf, de ander en de wereld om zich heen in veiligheid verkennen. Door de binnen- en buitenruimte uitdagend in te richten en activiteiten en materialen aan te bieden die hiertoe uitlokken. Soms is het scheppen van voorwaarden voldoende een ander keer heeft een kind een extra zetje nodig.

De pedagogisch medewerker is nabij waar nodig, voor een steuntje in de rug, een knuffel of als spel-partner. En op afstand waar mogelijk voor de ruimte tot eigen initiatief en avontuur.

3. Sociale competentie

Het is belangrijk om kinderen te leren rekening te houden met elkaar, elkaar te helpen, ervaringen te laten opdoen, samen zoeken naar oplossingen en leren zich te verplaatsen in de ander. Dat stelt kinderen in staat om steeds zelfstandiger relaties aan te gaan en te onderhouden.

Pedagogisch medewerkers stimuleren, helpen, motiveren en ondersteunen daar waar nodig is tijdens de interactie met andere kinderen. Ze geven de kinderen de ruimte om van en met elkaar te leren en om samen plezier te maken. We zorgen voor een sfeer waarin de kinderen betrokken raken bij elkaar en inzicht krijgen in zichzelf en de ander. Communicatie maakt interactie en contact mogelijk. Taal zorgt ervoor dat iedereen elkaar kan begrijpen, niet alleen gesproken taal maar ook lichaamstaal en gebarentaal.

4. Het eigen maken van waarden, normen en cultuur

Wij vinden het belangrijk voor kinderen om zich de waarden en normen van de samenleving waarin wij leven eigen te maken zodat zij hierin goed kunnen functioneren en hun eigen weg kunnen vinden. De normen en waarden uiten zich in gewoontes, rituelen, de wijze waarop we met elkaar omgaan en de grenzen die we stellen.

Pedagogisch medewerkers leren kinderen op een respectvolle manier met anderen en de omgeving om te gaan en houden daarbij rekening met de diversiteit in onze samenleving. Kinderen maken kennis met de achtergrond en cultuur van andere kinderen, met de natuur en de wereld. We leren kinderen anderen in hun waarde te laten en zelf conflicten op te lossen en grenzen te stellen.

Hyperlinks

- [Pedagogisch werkplan Kinderdagverblijf](#)
- [Pedagogisch werkplan Peuteropvang](#)
- [Pedagogisch werkplan Buitenschoolse opvang](#)
- [Bijlage: pedagogische middelen bij de vier opvoedingsdoelen](#)

3. De pedagogisch medewerker maakt het verschil

De pedagogisch medewerker (PM) is de belangrijkste sleutel voor de hoge pedagogische kwaliteit waar wij naar streven. De vertaalslag maken van de opvoedingsdoelen en de pedagogische middelen naar de praktijk vraagt van de professionals de volgende basisvaardigheden:

- Een positieve houding en een positieve benadering van kinderen en opvoeders;
- Een open en toegankelijke houding naar opvoeders en kinderen;
- Een vertrouwensrelatie met kinderen en opvoeders kunnen opbouwen. Dat betekent juiste en tijdige informatie doorgeven en dagelijks communiceren over het kind;
- Open staan voor andere ideeën, andere meningen, andere culturen;
- Respect voor de kinderen, de opvoeders en voor elkaar;
- Reflectie op het eigen werk en het eigen handelen: het waarom en “waarom zo” ter discussie durven/kunnen stellen. Feedback kunnen ontvangen/ durven geven;
- Vanzelfsprekendheden kunnen loslaten. Durven en kunnen veranderen;
- Besef en bewustzijn van je rol en van je voorbeeldfunctie voor kinderen, zowel in het omgaan met de kinderen als met de collega-teamleden en ander volwassenen;
- Flexibiliteit en creativiteit: mogelijkheden zien en benutten. Zowel intern als extern. Elkaars kwaliteiten kunnen en willen benutten;
- Zorgvuldig kunnen omgaan met vertrouwelijke informatie.

Daarnaast bezit iedere PM-er de volgende basis-interactie- en communicatievaardigheden:

- Sensitieve responsiviteit: Oog hebben voor de toestand en signalen van een kind. Deze goed interpreteren en tijdig en adequaat hierop te reageren;
- Communicatie met kinderen: initiatieven van het kind zien en reageren met de basisprincipes van de VIB-communicatiecirkel (kijken, betekenis geven, sensitiviteit en positief bekrachtigen);
- Respect voor de autonomie: Kinderen erkennen en waarderen als individu met eigen karakter en temperament. Het geven van ruimte aan het kind hoort hierbij;
- Structureren, regels en grenzen stellen: de PM kan hiermee vooral in de overgangsmomenten de omstandigheden voor kinderen helder en overzichtelijk maken zodat kinderen hier houvast aan hebben en weten waar ze aan toe zijn. Daardoor voelen ze zich sneller veilig en op hun gemak;
- Praten en uitleggen: de PM is in staat kinderen uit te leggen wat ze doet en wat er gaat gebeuren. Ze zorgt daarmee voor herkenbaarheid en veiligheid bij kinderen;
- Kennis hebben van het stimuleren van de ontwikkeling van kinderen: Deze vaardigheid heeft ermee te maken dat een PM goed in staat is de stimulering af te stemmen op de aandacht, het ontwikkelingsniveau en de toestand van de kinderen;
- De kinderen begeleiden in positieve interacties: naar elkaar luisteren, delen, om de beurt doen, samenwerken, troosten, knuffelen, complimentje geven als kinderen dit goed doen (begeleiden van interacties tussen kinderen).

4. Aandacht voor de vertrouwensrelatie

Wij hechten veel waarde aan de vertrouwensrelatie. Mentorschap en het wennen van het kind vormen de basis voor deze vertrouwensrelatie. In het belang van het welbevinden van het kind hebben wij bewust aandacht voor wennen en heeft elk kind een vaste mentor. Belangrijk is dat het kind in de wenperiode een vertrouwensrelatie opbouwt met de pedagogisch medewerkers. Wanneer het kind op hen vertrouwt en de omgeving en de andere kinderen kent, zal het zich veilig voelen. Wennen is in onze optiek maatwerk. De wijze waarop het wennen plaatsvindt, geschiedt daarom altijd in overleg met de opvoeders en het team zodat we het wenproces kunnen afstemmen op de behoefte van het kind.

De mentor is een pedagogisch medewerker die werkt op de groep van het kind. Zij is het vaste aanspreekpunt voor opvoeders en houdt hen op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind. Opvoeders worden geïnformeerd over wie de mentor van hun kind is tijdens het intakegesprek. Dit wordt via het Ouderportaal gecommuniceerd. De mentor kent het kind goed en volgt de ontwikkeling en het welbevinden van het kind nauwlettend en zorgvuldig. Ze bespreekt deze tijdens het teamoverleg of kindbesprekingen met collega's. De mentor voert het jaarlijkse oudergesprek met de opvoeders. Indien nodig, bijvoorbeeld als er zorgen rondom een kind zijn, gebeurt dit vaker. De mentor zorgt voor de overdracht van de kind gegevens naar school of de BSO, zodat de doorlopende ontwikkellijng gewaarborgd wordt. Indien de mentor tijdelijk afwezig is, blijft de verantwoordelijkheid voor het welbevinden en de ontwikkeling van het kind bij het hele team. Bij langdurige afwezigheid van de mentor, wordt door de locatiemanager kinderopvang (LM) een vervangende mentor aangewezen. Aanvullend kunnen locatie specifieke afspraken gelden. Deze zijn vastgelegd in het Werkplan pedagogisch beleid.

Hyperlinks

- [Formulier intake 0-4 jaar](#)
- [Checklist intake 0-4 jaar](#)
- [Formulier intake 4- 12 jaar](#)
- [Checklist intake 4- 12 jaar](#)
- [Formulier echtscheiding](#)

5. Kinderen worden door ons gezien

Het volgen, signaleren, stimuleren en registreren van de brede ontwikkeling van kinderen is een van de pedagogische- en educatieve doelen van MIK en Spelenderwijs. Tijdens de dagelijkse omgang met de kinderen is hier aandacht voor. De wijze waarop is afhankelijk van de leeftijdsgroep. Zo werken we onder andere in de babygroepen met babyspecialisme en in de peutergroepen met een programma voor Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE).

5.1 Volgen, signaleren en stimuleren

Elk kind is uniek en ontwikkelt zich op een eigen wijze en in zijn eigen tempo. Omdat wij het belangrijk vinden dat kinderen zich bij ons goed voelen en zich zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen, volgen wij alle kinderen dagelijks bewust. Door elk kind te observeren tijdens de dagelijkse routines en tijdens spel zien we de mate van welbevinden en betrokkenheid en kunnen we zien in welke stap van de ontwikkeling het kind zich bevindt. We zien waar het ons bij nodig heeft om een stapje verder te komen en waar we de ontwikkeling kunnen stimuleren. We zijn nieuwsgierig, open en hebben respect

voor ieders unieke eigen tempo, interesse en niveau. Kinderen van 0 tot 4 jaar worden minimaal 1 x per jaar gericht met bijzondere aandacht geobserveerd. Voor de BSO geldt dat jaarlijkse gerichte observatie niet verplicht is en elke locatie heeft zijn eigen werkwijze.

5.2 Registreren

De ontwikkeling van kinderen tussen 0-4 jaar wordt vastgelegd met een kindvolgsysteem (KVS). Een groot aantal locaties van MIK Kinderopvang gebruiken het KVS KIJK-Speelplezier. Een groot aantal locaties van Spelenderwijs gebruiken een eigen ontworpen KVS. Daarnaast zijn er locaties die werken met Looqin, naar aanleiding van het project Talent Academie. In het kader van de ontwikkelingen rondom samenwerking met scholen of in verband met afspraken met de gemeente wordt er op locaties gekozen voor een ander kindvolgsysteem dan hier genoemd.

De kindvolgsystemen zijn allen gericht op het in kaart brengen van gedrag, welbevinden, betrokkenheid en de overige ontwikkelgebieden en geven hierdoor inzicht in wat het kind ervaart, hoe het reageert en wat het allemaal kan.

Tijdens het jaarlijkse oudergesprek worden de gegevens met ouders besproken. Zij kunnen tussentijds ook altijd op verzoek de gegevens van eigen kind inkijken.

Met toestemming van opvoeders worden de gegevens gedeeld met school bij de overgang van het kind naar het basisonderwijs en naar de BSO.

5.3 Extra aandacht bij zorgen

Als een kind regelmatig gedrag vertoont waarover wij ons zorgen maken spreken wij van ‘opvallend gedrag’. Indien hier sprake van is, vinden er extra gerichte observaties plaats en bekijken we samen met opvoeders en collega’s wat de meest geschikte aanpak voor dit gedrag is. We volgen hierin de Werkinstructie opvallend gedrag. Vaak is afstemming met opvoeders en collega’s voldoende, soms is verwijzing naar passende instanties nodig. Indien er sprake is van signalen of vermoedens van kindermishandeling volgen wij het Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag.

Hyperlinks

- [Werkinstructie opvallend gedrag](#)
- [Formulier opvallend gedrag](#)
- [Protocol kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag](#)

5.4 Specifieke werkwijzen

Ter bevordering van de positieve effecten op het welbevinden, de betrokkenheid en de brede ontwikkeling van het kind wordt er op de meeste locaties gewerkt met een specifieke werkwijze. Zo werken we met Babyspecialisme op steeds meer babygroepen en met een VVE-programma in de meeste peutergroepen. Ook Gezonde kinderopvang is een belangrijk thema. Op de BSO 's vinden we ontspanning, zinvolle tijdsbesteding en de brede talentontwikkeling belangrijk.

Hyperlinks

- [Werkinstructie babyopvang](#)
- [Werkinstructie inrichting babyruimte](#)
- [VVE-beleid](#)
- [Format dagschema VVE-peutergroep](#)
- [Veiligheids- gezondheidsbeleid - Gezonde Kinderopvang](#)

5.5 Kinderparticipatie

Kinderparticipatie is een gezamenlijke activiteit van pedagogisch met kinderen. Het is een democratisch proces waardoor kinderen actief betrokken worden bij besluitvorming die hen aangaat. De inspraak van kinderen is gericht op de dagelijkse gang van zaken en de omgeving waarin kinderen zich bevinden. Dit betekent dat kinderen betrokken worden bij de inrichting van ruimtes, het aanschaffen van speelgoed en de organisatie van activiteiten.

Kinderparticipatie doe je niet af en toe. Het is een basishouding van de pedagogisch medewerker in de benadering van kinderen. Het gaat om het zien en ontvangen van verbale en non-verbale signalen, luisteren en overleggen en ruimte geven aan de mening van kinderen. De pedagogisch medewerker ondersteunt kinderen in het leerproces om verantwoordelijkheid te dragen voor elkaar in de groep en de omgeving. Ze leren daarbij naar de mening van anderen te luisteren en rekening met elkaar te houden. Het respect voor en door kinderen staat hierbij hoog in het vaandel.

Waarom is kinderpaticipatie belangrijk?

Kinderparticipatie stimuleert de betrokkenheid van de kinderen op de opvang. Het heeft een positief effect op de vaardigheden van het kind zoals:

- Het mogen en kunnen geven van een eigen mening.
- Leren om samen met elkaar ideeën te verzinnen.
- Ontwikkelen van de vaardigheid om voor jezelf op te komen.
- Respect voor elkaar hebben.
- Zich gehoord voelen.
- Ontwikkelen van meer zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel.
- Het stimuleren van de communicatieve vaardigheden en betrokkenheid.
- Het stimuleren van burgerschapsvorming.

De ouders

Ouders zien kinderen die het naar hun zin hebben op de opvang omdat ze mogen meedenken en zich gehoord voelen.

De pedagogisch medewerkers

De pedagogisch medewerkers krijgen door kinderpaticipatie meer zicht op wat de kinderen leuk vinden en graag willen doen. Door het overleg en de samenwerking met de kinderen zien ze nieuwe uitdagingen in hun werk en wordt de verantwoordelijkheid voor het dagelijkse programma gedeeld met de kinderen. Ze hoeven niet meer alles zelf te verzinnen en uit te voeren. De kinderen zijn gemotiveerder en enthousiaster want ze doen iets waar ze zelf bij betrokken zijn/ zelf voor hebben gekozen. Ze zijn actiever en zullen meer eigen initiatief tonen.

Hoe te werk met kinderpaticipatie?

Het is belangrijk dat pedagogisch medewerkers open staan voor de inspraak van kinderen. Dit vraagt om een basishouding tijdens de dagelijkse werkzaamheden:

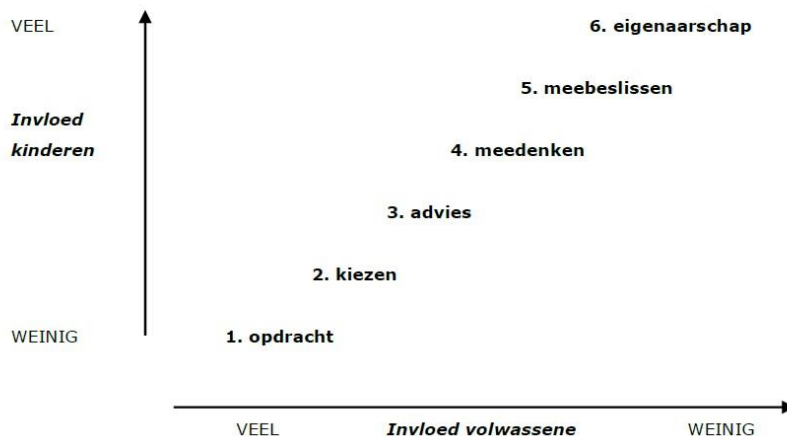
- Oor hebben voor alle kinderen (actief luisteren)
- Eigen mening op de achtergrond stellen
- Grenzen aangeven
- Verantwoordelijkheden loslaten
- Open vragen stellen
- Rekening houden met leeftijdskenmerken
- Kinderen motiveren om tot een oplossing te komen

Naast het beheersen van deze basishouding is het van belang aandacht te besteden aan de participatieladder.

De participatieladder

Hierin zijn de verschillende niveaus van kinderparticipatie weergegeven. Iedere trede van de ladder staat voor een participatieniveau. Per trede geeft de pedagogisch medewerker de kinderen 'meer' de ruimte om zelfstandigheid te ontwikkelen.

De onderste 3 treden staan voor 'niet-participatie'; het lijkt of er sprake is van kinderparticipatie maar het is dit niet. De PM hebben dan al van tevoren een plan waar zij aan willen voldoen.

1. **Opdracht:** PM bepaalt wat er gebeurt, stelt de kinderen daarvan op de hoogte, laat de kinderen opdrachten uitvoeren. Kinderen hebben geen inbreng. Bijvoorbeeld: kinderen voeren taakjes of activiteiten uit die de PM heeft bedacht.
2. **Kiezen:** Volwassene bepaalt wat er gebeurt, maar kinderen hebben een zekere mate van keuze. Bijvoorbeeld: welk taakje of activiteit wil jij doen?
3. **Advies:** PM bepaalt in hoge mate zelf wat er gebeurt, maar ziet kinderen als gesprekspartners. De PM verbindt zich echter niet aan de uitkomsten van die gesprekken. Bijvoorbeeld: kinderen wordt gevraagd welke taakjes of activiteiten ze zouden kunnen gaan doen, maar volwassene beslist.
4. **Meedenken:** PM maakt samen met de kinderen plannen, geeft hen de gelegenheid om zelf problemen aan te dragen en oplossingen te formuleren, waarbij hun ideeën een volwaardige rol spelen. De PM verbindt zich in principe aan de resultaten, maar kan bij de uiteindelijke besluitvorming hiervan (beargumenteerd) afwijken. Bijvoorbeeld: kinderen bedenken zelf taakjes of activiteiten, die alleen goed beargumenteerd door de volwassene worden afgewezen.
5. **Meebeslissen:** PM maakt samen met kinderen plannen en zoekt samen naar oplossingen. De PM verbindt zich aan deze oplossingen als het gaat om de uiteindelijke besluitvorming. Bijvoorbeeld: kinderen en PM bedenken samen taakjes of activiteiten en deze worden uitgevoerd.
6. **Eigenaarschap:** PM laat het bedenken en maken van plannen over aan de kinderen. PM neemt de resultaten over, na toetsing aan vooraf gestelde randvoorwaarden. Bijvoorbeeld: kinderen bedenken zelf taakjes of activiteiten, regelen zelf de organisatie ervan, en voeren zelf uit.

Kinderraad in de BSO

De kinderraad bevindt zich op de 6^e trede van de participatieladder en is een instrument om kinderen hun mening te laten uiten: "iedere stem telt". Door kinderen inspraak en verantwoordelijkheden te geven ervaren ze dat de BSO van hen allemaal is en voelen daarmee eigenaarschap.

Kinderen leren bij de kinderraad om te luisteren naar de mening van een ander en ervaren dat iets ook op een andere manier kan dan ze zelf hadden gedacht. Er wordt een veilige oefenplaats gecreëerd met ondersteuning van de pedagogisch medewerkers voor het leren van sociale en democratische vaardigheden.

Doel kinderraad

- Kinderen meer inspraak, betrokkenheid geven over het reilen en zeilen op de BSO. Zo laten ze de bso goed aansluiten bij hun behoeften en leefwereld.
- De kinderen gaan ervaren dat ze meetellen, dat ze serieus genomen worden en bij de BSO-organisatie horen. De betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de kinderen wordt hierdoor vergroot.
- De kinderen gaan zich meer verantwoordelijk voelen voor materialen/ activiteiten/ en het naleven van groepsregels waar zij zelf bij betrokken zijn.
- De kinderen kunnen sociale vaardigheden oefenen zoals: praten in een groep; het maken van plannen; rekening leren houden met elkaar; je mening durven geven; samen te werken; te luisteren naar elkaar; omgaan met kritiek en teleurstelling.
- Kinderen gaan zelf meer initiatief nemen. Ze komen sneller met ideeën en plannetjes naar je toe, omdat ze weten dat dit serieus genomen wordt (en niet gek, stom of lastig is).
- De kinderen zichzelf beter leren kennen (wat vind ik hier eigenlijk van?).
- De kinderen leren realistische en haalbare doelen te stellen (b.v. dat een uitstapje niet binnen het budget past).

De wijze waarop kinderinspraak en de kinderraad op de BSO in praktijk wordt gebracht is beschreven in de pedagogische werkplannen van de BSO-locaties.

6. De ruimte als derde pedagoog

Een van de pedagogische middelen die de pedagogisch medewerker ter beschikking heeft om aan de pedagogische doelen te werken is de ruimte waarin men zich bevindt. Wij kiezen er daarom bewust voor om een mooie plek te creëren waar kinderen zich goed en comfortabel voelen. Kinderen hebben een sterke sentimentele en emotionele band met hun omgeving omdat ze met heel hun lichaam een ruimte beleven door geuren, geluiden en visuele prikkels. Wij houden rekening met kleur- en materiaalkeuze om een omgeving te creëren die rust en een huiselijke sfeer uitstraalt. Kinderen zijn kundig in het gebruiken van een ruimte op ongebruikelijke manieren.

Zij gebruiken een ruimte en de materialen vaak multifunctioneel. Wij maken keuzes waarbij rekening wordt gehouden met de affordanties (verschillende handelingsmogelijkheden/percepties die geboden worden door de ruimte en materialen). Dit zorgt onder andere voor een omgeving met een prikkelende en stimulerende werking om het ontdekken, spelen en leren te bevorderen.

Om de betrokkenheid te stimuleren nemen we de behoeftes van het kind ook mee in de keuzes die worden gemaakt. Er is ruimte voor eigen inbreng van het kind. Details en materiaalkeuze worden aangepast naar gelang de behoefte van de groep. Daarnaast wordt er rekening gehouden met de hygiëne door te kiezen voor makkelijk schoon te houden materialen. Ook houden we in de opstelling van de inrichting rekening met eventuele vluchtroutes. Niet alleen de binnenruimte maar ook de buitenruimte wordt als kansrijke omgeving voor de ontwikkeling gezien. Wij stimuleren om zoveel mogelijk naar te buiten gaan ongeacht de weersomstandigheden. Dit vertalen wij naar ons eigen Pedagogisch Werkplan waarin de kernwaarden en de pedagogische doelen worden meegenomen.

7. Veiligheid waarborgen door regels

Bij zowel MIK-kinderopvang als Spelenderwijs hanteren we voor de berekening van de beroepskracht-kindratio en de groeps grootte de rekentool beroepskracht-kindratio (BKR) van de Rijksoverheid. In het Pedagogisch Werkplan van iedere locatie is beschreven hoe de groepsindeling is in betreffende locatie en de dagindeling per opvangvorm.

7.1 Groeps grootte en BKR/ stamgroepen

De algemene lijn voor de beroepskracht-kind-ratio en de groeps grootte in de stamgroepen (KDV en PO) en de stamgroepen (BSO) wordt hierna beschreven.

Beroepskrachten en groeps grootte in de dagopvang en peuteropvang

- Met opvoeders wordt besproken tot welke stamgroep hun kind behoort en welke PM op welke dag bij deze stamgroep horen. In het basisrooster worden maximaal 2 vaste PM op vaste dagen gekoppeld aan een stamgroep. Aaneengrenzende stamgroepen werken nauw samen. Hierdoor zijn de PM van de ene stamgroep ook een vertrouwd gezicht voor de andere stamgroep.
- Aan een kind in de leeftijd tot één jaar worden ten hoogste 2 vaste PM toegewezen, waarvan per dag ten minste 1 PM werkzaam is in de stamgroep van het kind. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met 3 of meer PM tegelijkertijd gewerkt wordt, dan worden er maximaal 3 vaste PM toegewezen aan dat kind.
- Aan een kind van één jaar of ouder worden ten hoogste drie vaste beroepskrachten toegewezen, waarvan per dag ten minste één beroepskracht werkzaam is in de stamgroep van dat kind. Indien er vanwege de grootte van de stamgroep met drie of meer beroepskrachten tegelijkertijd gewerkt wordt dan worden er ten hoogste vier vaste beroepskrachten toegewezen aan een kind van één jaar of opvoeder.
- Indien vanwege verlof, ziekte of vakantie een vast gezicht maximaal -aaneengesloten- vier weken niet aanwezig is (en geen ander vast gezicht is ter vervanging beschikbaar) wordt in principe een van de PM van de eigen groep ingezet of de PM van de aangrenzende stamgroep en als dat niet mogelijk is een vertrouwde invalskracht ingezet. Als dat ook niet mogelijk is kan een BBL-er die structureel aanwezig is op de locatie, ingezet worden. Zij zijn allen immers ook een vertrouwd gezicht voor de kinderen doordat ze hen gedurende de dag regelmatig tegenkomen/gezamenlijke activiteiten mee doen. Hierdoor borgen wij voor de kinderen een veilige en vertrouwde omgeving.
- Bovenstaande geldt alleen voor situaties waarbij volgens het vaste gezichten criterium maximaal twee of drie vaste gezichten worden toegewezen (dus niet in situaties waarin vier vaste gezichten mogen worden toegewezen).
- Indien er sprake is van een structurele wijziging in de personele bezetting, wordt dit tijdig met de opvoeders gecommuniceerd.
- Een kind maakt gedurende de week van niet meer dan twee verschillende stamgroep ruimtes gebruik. Uitgezonderd bij speciale activiteiten beschreven in het werkplan pedagogisch beleid van de locatie.
- De stamgroep bestaat uit maximaal 16 kinderen van 0 tot 4 jaar. De kinderen kunnen bij een activiteit de stamgroep verlaten; dan wordt de maximale omvang van de stamgroep tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per PM van kracht, toegepast op het totaal aantal kinderen op de locatie.
- Drie –uursregeling: Per dag (bij tien aaneengesloten uren opvang) kunnen drie uur minder PM ingezet worden (waarbij tenminste de helft van het aantal PM volgens de benodigde BKR

wordt ingezet). Deze afwijkende inzet kan op de dagen van de week verschillen maar niet per week.

- Met vooraf gegeven schriftelijke toestemming van de opvoeders kan een kind gedurende een met MIK of Spelenderwijs overeengekomen periode, worden opgevangen in één andere groep dan de vaste stamgroep.
- In de praktijk is het gebruikelijk dat gedurende rustige periodes, zoals aan het begin en het einde van de dag of tijdens de vakantieperiodes groepen worden samengevoegd met inachtneming van bovenstaande regels.

Beroepskrachten en groepsgrootte in de buitenschoolse opvang

- Eén PM per tien; twee PM bij maximaal 20 (aanwezige) kinderen van 4 tot 7 jaar.
- Eén PM per 11; twee PM bij maximaal 22 (aanwezige) kinderen van 4 tot 13 jaar. Hierbij geldt dat maximaal 9 van de 11 kinderen jonger dan 7 jaar mogen zijn.
- Eén PM per 12 (aanwezige) kinderen vanaf 7 jaar en ouder. De maximale groepsgrootte is 30 kinderen. In dit geval zijn er drie PM aanwezig.
- Ieder kind behoort bij een basisgroep.
- De kinderen kunnen bij activiteiten de stamgroep verlaten: dan wordt de maximale omvang van de stamgroep tijdelijk losgelaten. Wel blijft het aantal kinderen per PM van kracht, toegepast op het totaal aantal aanwezige kinderen op de locatie.
- Drie- uursregeling: Voor buitenschoolse opvang kunnen ten hoogste een half uur per dagdeel of 3 uur bij hele dagen minder PM worden ingezet dan volgens het PM-kindratio is vereist, maar nooit minder dan de helft van het aantal benodigde PM.
- Is er in zo'n situatie slechts één PM in de locatie, dan is er ter ondersteuning ten minste één andere volwassene als achterwacht in de locatie aanwezig. Beslaat de opvang van de kinderen de hele dag, dan geldt voor de afwijking van het PM-kindratio hetzelfde als bij de dagopvang.
- Met vooraf gegeven schriftelijke toestemming van de opvoeder kan een kind gedurende een met MIK of Spelenderwijs overeengekomen periode, worden opgevangen in één andere groep dan de vaste stamgroep.

7.2 Extra opvang in een andere dan de vaste stamgroep

Als opvoeders incidentele (extra) opvang willen, vragen zij dit aan via het Ouderportaal. De locatiemanager bekijkt of de aanvraag mogelijk is. Is dit niet het geval dan kan opvang in een andere groep worden aangeboden. De opvang wordt dan ter goedkeuring aangeboden in een andere groep. De opvoeder heeft de mogelijkheid hier akkoord mee te gaan of niet. Voor het ruilen van dagdelen geldt hetzelfde principe.

Als een opvoeder structureel een dag extra wil afnemen voor zijn/haar kind en indien het op dat moment alleen mogelijk is in een andere stamgroep, dan vragen wij of de opvoeder hiermee akkoord gaat.

8. Samen werken en samenwerken

De zorg rondom kinderen staat niet op zichzelf. 'It takes a village to raise a child' is een uitspraak die we omarmen: als partijen die de zorg voor kinderen delen hun krachten bundelen en actief de samenwerking zoeken, heeft dat toegevoegde waarde voor de kinderen. Onze belangrijkste partners zijn de opvoeders van de kinderen die ons bezoeken of gaan bezoeken. Maar er zijn meer partijen die een rol spelen in het creëren van een optimale ontwikkelingssituatie voor kinderen.

8.1 Opvoeders

Wij bieden opvoeders de zekerheid dat hun kind bij ons op de juiste plaats is. Ze vertrouwen hun kind aan ons toe. Een warme, sensitieve, responsieve stijl van opvoeden leidt tot een veilige hechting bij jonge kinderen. Deze manier van opvoeden geeft het kind zelfvertrouwen en vormt een stevige basis voor de verdere ontwikkeling. Niet zozeer de participatie op het kindercentrum maar de betrokkenheid thuis levert een grote bijdrage aan de ontwikkeling en het leersucces van kinderen. MIK en Spelenderwijs ondersteunen opvoeders bij de wijze waarop zij thuis de ontwikkeling van hun kind kunnen stimuleren. Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat opvoeders invloed hebben op het beleid en de kwaliteit van de organisatie. Immers, opvoeders willen voor hun kind de beste en meest veilige omgeving. Maar ook onze organisaties zijn gebaat bij kwalitatief goede opvang. Het stelt ons in staat zich te onderscheiden. Door opvoeders een rol te geven bij de kwaliteit van de opvang worden MIK en Spelenderwijs voortdurend uitgedaagd met een kritische blik naar haar eigen handelen te kijken. In het Pedagogisch Werkplan beschrijft iedere locatie hoe ze de samenwerking met ouders vormgeven.

8.2 IKC-vorming

Integrale Kind Centra (IKC' s) zijn een verregaande vorm van samenwerking tussen onderwijs en kinderopvang. Onze ambitie is dat de krachten van beide expertises optimaal worden vormgegeven binnen het kindcentrum. Wij streven ernaar om vanuit één pedagogische visie dag arrangementen vorm te geven waardoor de doorgaande ontwikkelingslijn versterkt wordt. MIK en Spelenderwijs werken steeds meer actief samen met scholen waarbij gelijkwaardig partnerschap een uitgangspunt is. Bij de totstandkoming van IKC' s nemen we een proactieve rol en investeren we in deze ontwikkelingen. We zoeken samen naar de juiste balans tussen behoud van eigenheid en afstemming.

8.3 Gemeenten

In de gemeenten waar MIK en Spelenderwijs peuteropvang aanbieden, sluiten we aan op gemeentelijke structuren die tot doel hebben de brede ontwikkeling van kinderen in de gemeente te vergroten. Daartoe werken we nauw samen met de beleidsmedewerkers. Waarborgen van vve-aanbod is daarbij een belangrijk aandachtspunt. De praktische uitvoering kan per gemeente verschillen.

8.4 GGD

Net zoals elke kinderopvangorganisatie moet MIK en Spelenderwijs zich houden aan de regels en eisen op het gebied van kwaliteit, gezondheid en veiligheid conform de Wet Kinderopvang. Daarnaast bekijken we voortdurend naar mogelijkheden om onze kwaliteit nog verder te verbeteren. Alle locaties voor kinderopvang worden periodiek, meestal jaarlijks, in opdracht van de gemeente geïnspecteerd door de GGD. De GGD toetst of de locatie aan alle wettelijke eisen voldoet. De conclusie van de jaarlijkse inspectie staat beschreven in het inspectierapport. Dit is openbaar en wordt gepubliceerd op

de website van het Landelijk Register voor Kinderopvang: www.landelijkregisterkinderopvang.nl. De actuele inspectierapporten zijn tevens toegankelijk via de locatiepagina's op de website.

8.5 Samen sterker in de kern

Wij zijn een maatschappelijke organisatie waarin kinderopvang en sociaal werk elkaar versterken. Soms heeft een kind of opvoeder meer ondersteuning nodig dan onze medewerkers kunnen bieden of wij hebben advies nodig en/of willen we sparren met deskundigen. In zo'n situatie werken we samen met externe zorg- en ketenpartners. Wij sluiten aan bij lokale initiatieven en regionale bewegingen op het gebied van kanskracht. Te denken valt aan Trendbreuk, de Gezonde Basisschool van de Toekomst en de preventiecoalitie. Wij maken hier deel van uit, ontwikkelen mee en geven mede kleur aan vorm en succes.

8.6 De Medewerkers

In de deelhoofdstukken beschrijven we de taken van de medewerkers die direct betrokken zijn bij het primair proces van de kinderopvang.

8.6.1. Pedagogisch medewerkers

Onze pedagogisch medewerkers zijn allemaal professionele beroepskrachten gekwalificeerd om in de kinderopvang te werken. Ze bieden dagelijkse opvang aan baby's, peuters/kleuters of BSO-kinderen en zorgen voor een veilige en stimulerende leefomgeving. De PM stimuleert en begeleidt kinderen om deel te nemen aan de groep en zorgt daarbij voor een leuke interactie in de groep, voor sfeer, uitdaging en geborgenheid. Daarnaast stimuleert (spelenderwijs) de PM de cognitieve, motorische, sociale, emotionele, zintuiglijke en creatieve ontwikkeling van een kind en draagt zorg voor de daar bijhorende activiteiten die aansluiten bij de wensen en mogelijkheden van het kind. Hierbij wordt rekening gehouden met leeftijd, ontwikkelingsniveau en interesse. Een positieve, open, toegankelijke en respectvolle houding is hierbij het uitgangspunt. Het welbevinden en de eigenheid van ieder kind staat hierbij altijd centraal. De in de vorige hoofdstukken genoemde opvoedingsdoelen zijn hierbij de leidraad. In geval van ziekte of verlof van PM worden zij vervangen door vaste invalskrachten, die eveneens professionele beroepskrachten zijn. Ze zijn meestal gekoppeld aan een locatie of cluster. Zie verder hoofdstuk 3.

8.6.2 Locatiemanager kinderopvang

De locatiemanager (LM) heeft een verantwoordelijke rol t.a.v. de bezetting, kwaliteit en kwantiteit van de werkzaamheden. Er wordt volgens een afgesproken structuur en met regelmaat werkbegeleiding in de vorm van werkoverleg en teamoverleg georganiseerd. Daarnaast voert de LM het jaarlijks persoonlijk ontwikkelgesprek met de pedagogisch medewerker. De LM wordt op pedagogisch gebied ondersteund door pedagogisch beleidsmedewerkers/coaches van de afdeling pedagogiek o.a. bij opvoedings- of zorgvragen en pedagogische implementatietrajecten. Scholing van pedagogische kwaliteit in teams is structureel opgenomen in het (VVE)opleidingsplan. LM-ers zijn op de hoogte van de inhoud en de nieuwe ontwikkelingen zodat zij hierop kunnen aansturen en coachen.

8.6.3 Pedagogisch beleidsmedewerker/ coach

Binnen de organisatie MIK en Spelenderwijs zijn de taken van de pedagogisch beleidsmedewerker/coach IKK en VVE gecombineerd in de functie Pedagogisch coach/beleidsmedewerker (PBM). De PBM-ers zijn allemaal gekwalificeerd voor coaching en dragen bij aan de beleidsontwikkeling IKK en VVE en de implementatie ervan in de praktijk. De PBM-ers zijn gekoppeld aan diverse clusters en zijn daar de vaste coach. Het voordeel hiervan is dat zij de PM-ers goed kennen en de resultaten van de coaching beter kunnen monitoren en bijstellen. De PBM coacht de PM door te observeren en coachende gesprekken te voeren met PM zowel individueel of als team. De PBM heeft een actieve rol in de

verbetering van de pedagogische kwaliteit van de dienstverlening en de professionele ontwikkeling van de pedagogisch medewerkers. De PBM draagt zorg voor de juiste uitvoering van het pedagogisch beleid op de werkvloer. In de Werkplannen pedagogisch beleid van de locaties is opgenomen hoe de ureninzet verdeling IKK en VVE er per locatie uitziet. In het VVE-beleid wordt omschreven hoe de stimulering van de ontwikkeling van doelgroepeuters vorm wordt gegeven.

Hyperlinks

- [VVE-beleid](#)

8.6.4 Stagiaires

MIK en Spelenderwijs willen als groeiende organisatie een kweekvijver zijn voor haar eigen toekomstige personeel. Wij zien het als onze maatschappelijke en beroepsmatige verantwoordelijkheid om een actieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van onze pedagogisch medewerkers voor de toekomst. Als leerbedrijf bieden wij stagiaires daarom de gelegenheid zich op een beroep in de kinderopvang te oriënteren, zich verder te verdiepen in het werk en theoretische kennis om te zetten in de praktijk.

Stagiaires zijn afkomstig van de mbo- opleiding Pedagogisch Werk (minimaal niveau 3) of van de hbo- opleiding Pedagogiek of BBL. De stages duren minimaal een half jaar. Als stagiaires bij MIK en Spelenderwijs starten, worden zij geïnformeerd over ons pedagogisch beleid en de specifieke aanpak van het betreffende kindercentrum. Tijdens hun stage worden zij begeleid door een van de pedagogisch medewerkers die met regelmaat de voortgang evalueert. Tot hun taken behoort o.a. de verzorging en begeleiding van de kinderen, huishoudelijke taken en contact met opvoeders. Voor de specifieke uitwerking van de taken per opleiding verwijzen wij naar het stagebeleid. Stagiaires krijgen nooit alleen de verantwoordelijkheid over een groep kinderen. Soms worden ze wel formatief in de eigen groep ingezet, bijvoorbeeld tijdens ziekte van een van de pedagogisch medewerkers of in schoolvakanties. Voorwaarde is wel dat de stagiaire minimaal 3^e jaars mbo-niveau 3 of 4 volgt en dat deze inzet kleiner is dan 33% van de volledige formatie.

8.6.5 Vrijwilligers

Ook vrijwilligers vervullen een belangrijke rol bij Spelenderwijs. Ze ondersteunen als extra hulp onze pedagogisch medewerkers. Dankzij de inzet en hulp van vrijwilligers kan het aanbod van activiteiten worden verruimd en kunnen pedagogisch medewerkers hun werk zo optimaal mogelijk uitvoeren. Spelenderwijs vindt het belangrijk om haar maatschappelijke verantwoordelijkheid en betrokkenheid te tonen. Vrijwilligers voldoen aan een aantal selectiecriteria. Ze worden echter niet meegeteld in de BKR. Vrijwilligers ondersteunen de vaste leidsters bij hun werkzaamheden in de groep. Hierbij horen huishoudelijke taken, ondersteunen bij activiteiten en de verzorging van eten en drinken. Een enkele keer ondersteunen ze ook bij de verzorging van de kinderen